

Moerkensheide (De Pinte, Oost-Vlaanderen)

Projectcode: 2017C86

Maart 2017

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert, Bruno Polfliet

Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	5
1.1 Beschrijvend gedeelte	5
1.1.1 Administratieve gegevens	5
1.2 Onderzoeksoopdracht	7
1.2.1 Onderzoekskader	7
1.2.2 Juridische context	7
1.2.3 Archeologische voorkennis van het terrein	7
1.2.4 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	8
1.2.5 Onderzoeksmethode- en strategie	9
1.2.5.1 Methode	9
1.2.5.2 Fysisch geografische situatie	9
1.2.5.3 Bekende archeologische vindplaatsen	9
1.2.5.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	9
1.2.5.5 Verstoringshistoriek	10
1.3 Assessmentrapport	11
1.3.1 Ruimtelijke situering	11
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	12
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	13
1.3.2.2 Geologie	14
1.3.2.2.1 Tertiair	14
1.3.2.2.2 Quartair	15
1.3.2.3 Bodem	16
1.3.2.3.1 Bodemtypes	16
1.3.2.3.2 Bodemerosie	17
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	18
1.3.2.5 Hydrografie	20
1.3.3 Gekende archeologische waarden	21
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	21
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	21
1.3.3.1.2 Historische kaarten	21
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	23
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	28
1.4 Synthese	33
Deel 2: Bibliografie	35

Deel 3: Bijlagen.....	36
------------------------------	-----------

FIGURENLIJST (2017C86)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadasternummers (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	6
Figuur 3: visualisatie van de geplande werken	8
Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	11
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)	13
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	14
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).....	15
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).....	16
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (Bron: Geopunt).....	17
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt). 18	
Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).....	19
Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).	20
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)	21
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)	22
Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)	22
Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)	23
Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)	24
Figuur 18: projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).....	24
Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).....	25
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)	25
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)	26
Figuur 22: Huidige toestand van het terrein	27
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	28
Figuur 24: Proefsleuvenplan van het Archeologisch vooronderzoek De Pinte-Nieuwstraat (Bron: Reyns, N., Van Der Kelen, A., 2013, p.20.)	31
Figuur 25: situering van het proefsleuvenonderzoek uit 2013 door All Archeo.	34

TABELLENLIJST (2017C86)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	5
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	12
Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.....	23
Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.	28

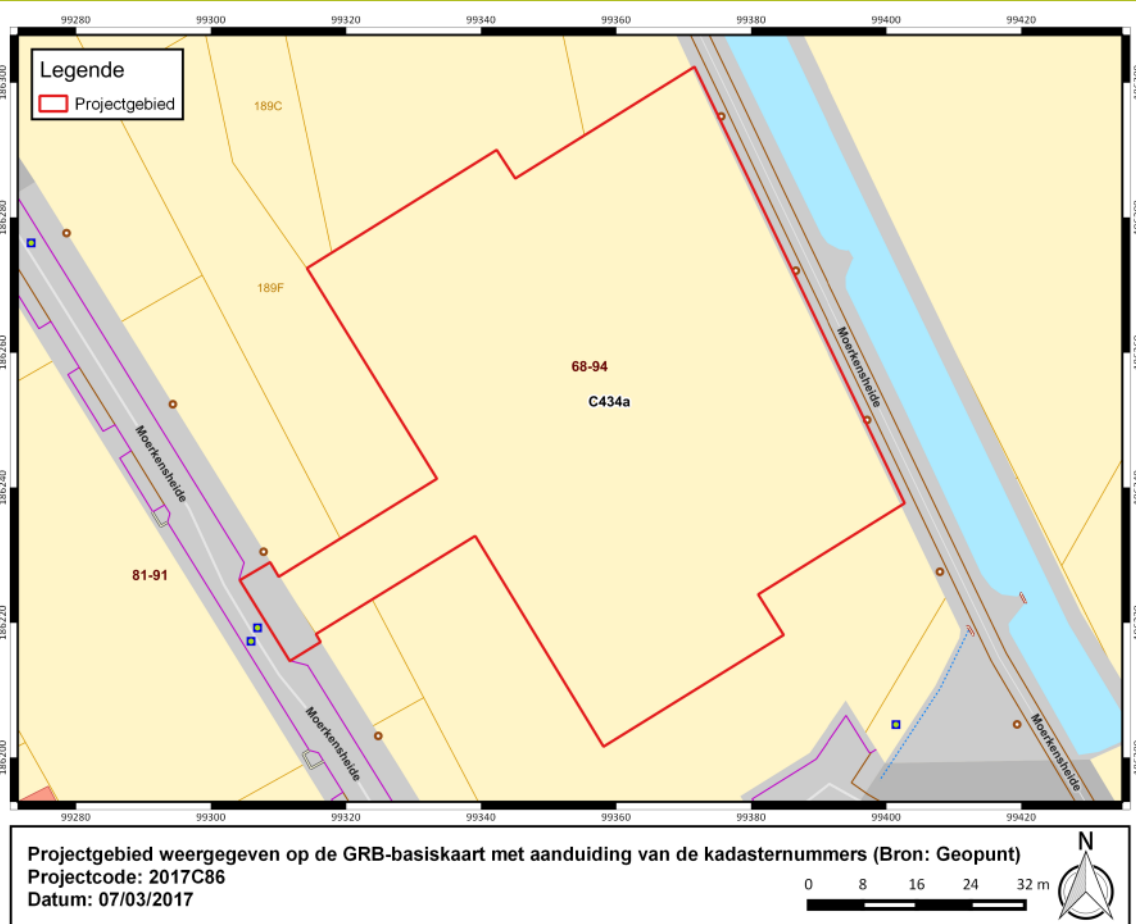
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

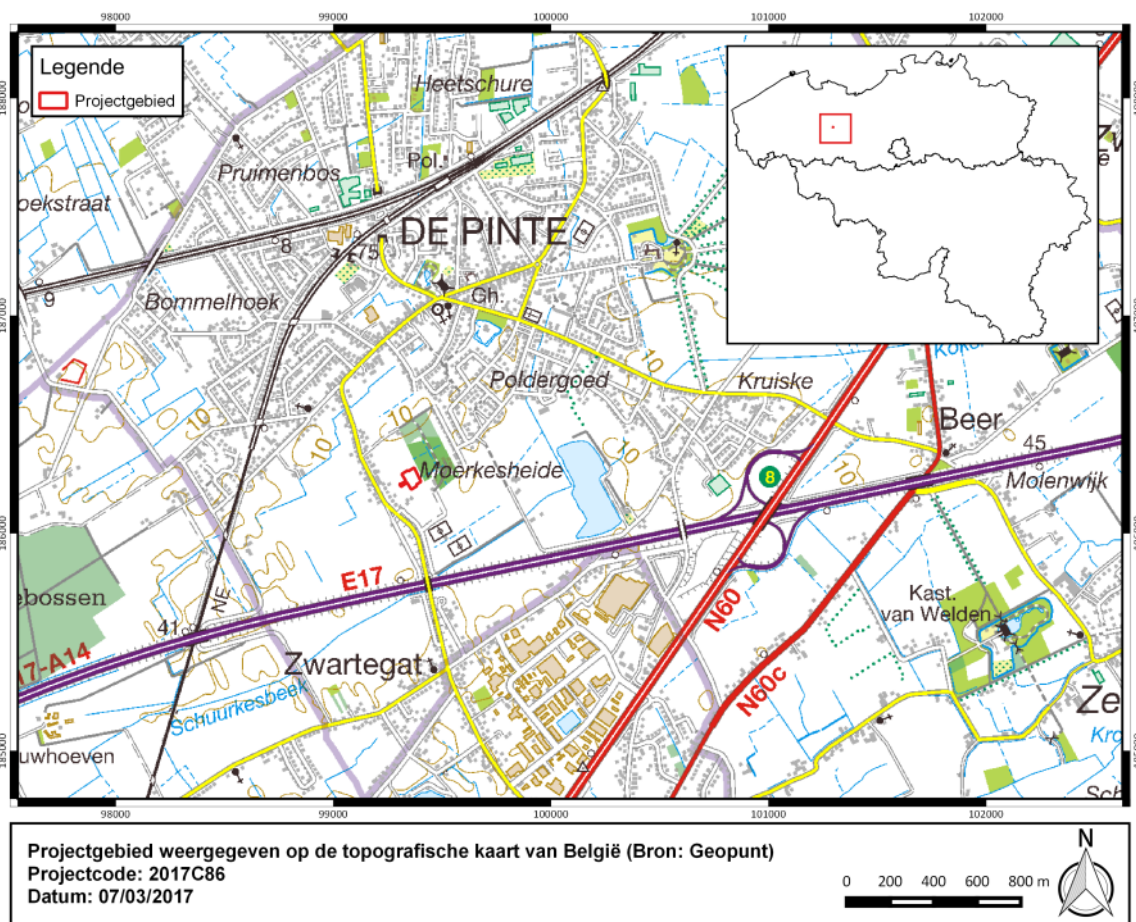
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	Oost-Vlaanderen
	Gemeente	De Pinte
	Deelgemeente	/
	Postcode	9840
	Adres	Moerkensheide
	Toponiem	Moerkensheide
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 99271 Y _{min} = 186193 X _{max} = 99434 Y _{max} = 186307
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	De Pinte, Afdeling 1, Sectie C, nr. 434a Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiek De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt)

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van sociale woningen. Het projectgebied wordt in deze studie De Pinte Moerkensheide genoemd.

Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van projectgebied De Pinte Moerkensheide. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het projectgebied bevindt zich volgens het gewestplan binnen een zone bestemd als parkgebied en woongebied. Bovendien situeert het plangebied zich noch binnen een vastgestelde archeologische zone, noch binnen een archeologische site, noch in een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 1000 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van de ingreep in de bodem in kwestie bedraagt 5066m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied De Pinte Moerkensheide werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd.

In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.4 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

De opdrachtgever plant de aanleg van 16 sociale woningen met bijhorende tuinen en een centrale wegenis. De totale oppervlakte van het onderzoeksterrein beslaat 5066 m²

Bijlage 1 toont een gedetailleerde weergave van het inplantingsplan, het rioleringsplan, de rioleringsprofielen (RWA-DWA) en de verschillende dwarsprofielen.

Figuur 3: visualisatie van de geplande werken

1.2.5 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.5.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.5.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.5.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.5.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de eerste helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden.

Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis.

De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.5.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het projectgebied is gelegen in de Pinte, in de provincie Oost-Vlaanderen. De westzijde van het onderzoeksterrein grenst aan de straat 'Moerkensheide'. Aan de oostzijde van de locatie stroomt een waterweg. Ten noorden situeert zich de straat Wissenbulk, en ten zuiden de straat Beekstuk. De dorpskern van De Pinte situeert zich ca. 900 meter ten noordoosten.

Figuur 4: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

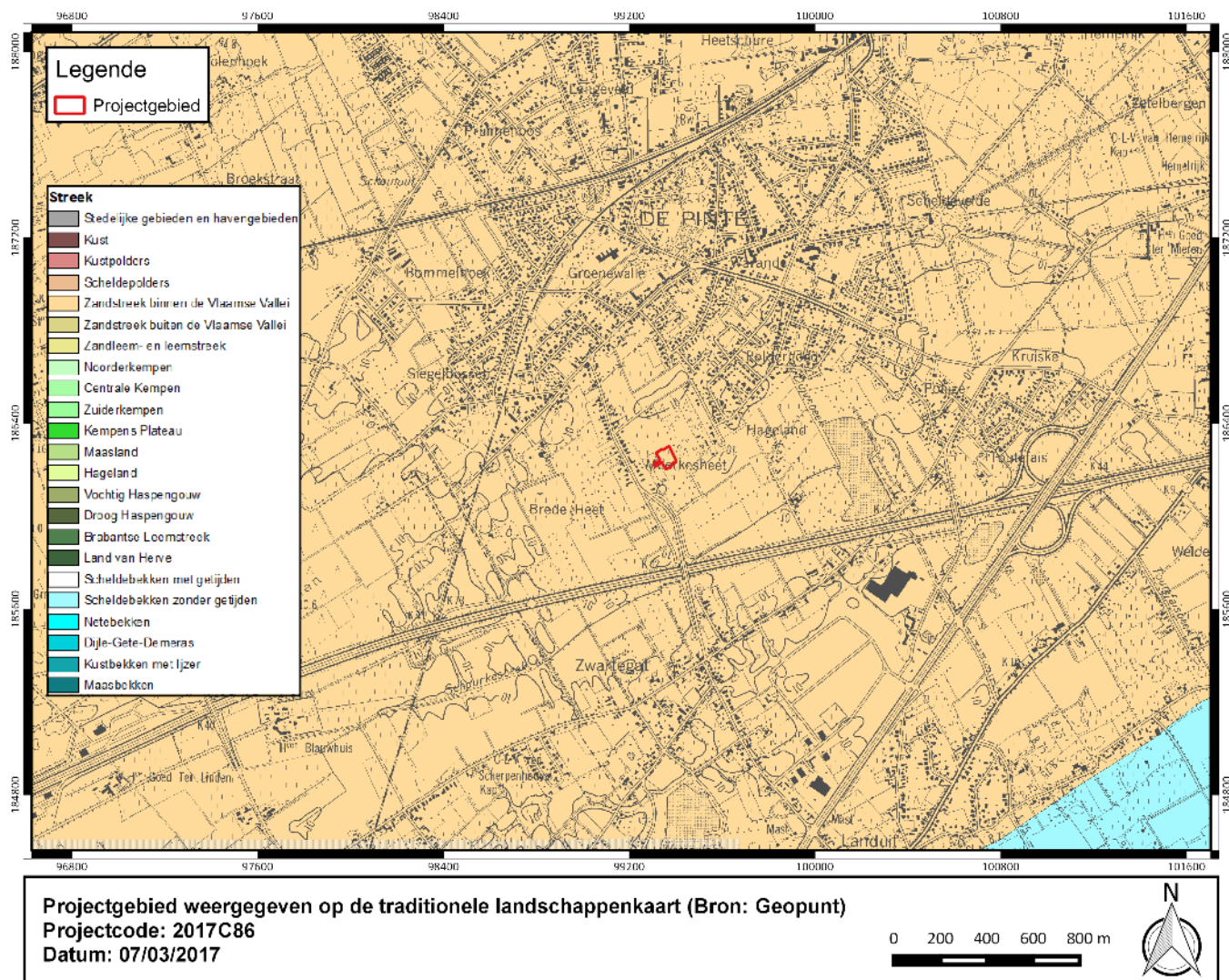
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Zandstreek binnen de Vlaamse Vallei
Tertiair	Lid van Kortemark (Fm. Tielt)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	Zdg, Zcg
Potentiële bodemerosie	Verwaarloosbaar
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Gemiddelde hoogte ca. 10 m TAW
Hydrografie	Leiebekken (deelbekken: Benedenleie) Waterlopen: Duivebeek

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het projectgebied is gelegen in de zandstreek binnen de Vlaamse Vallei.

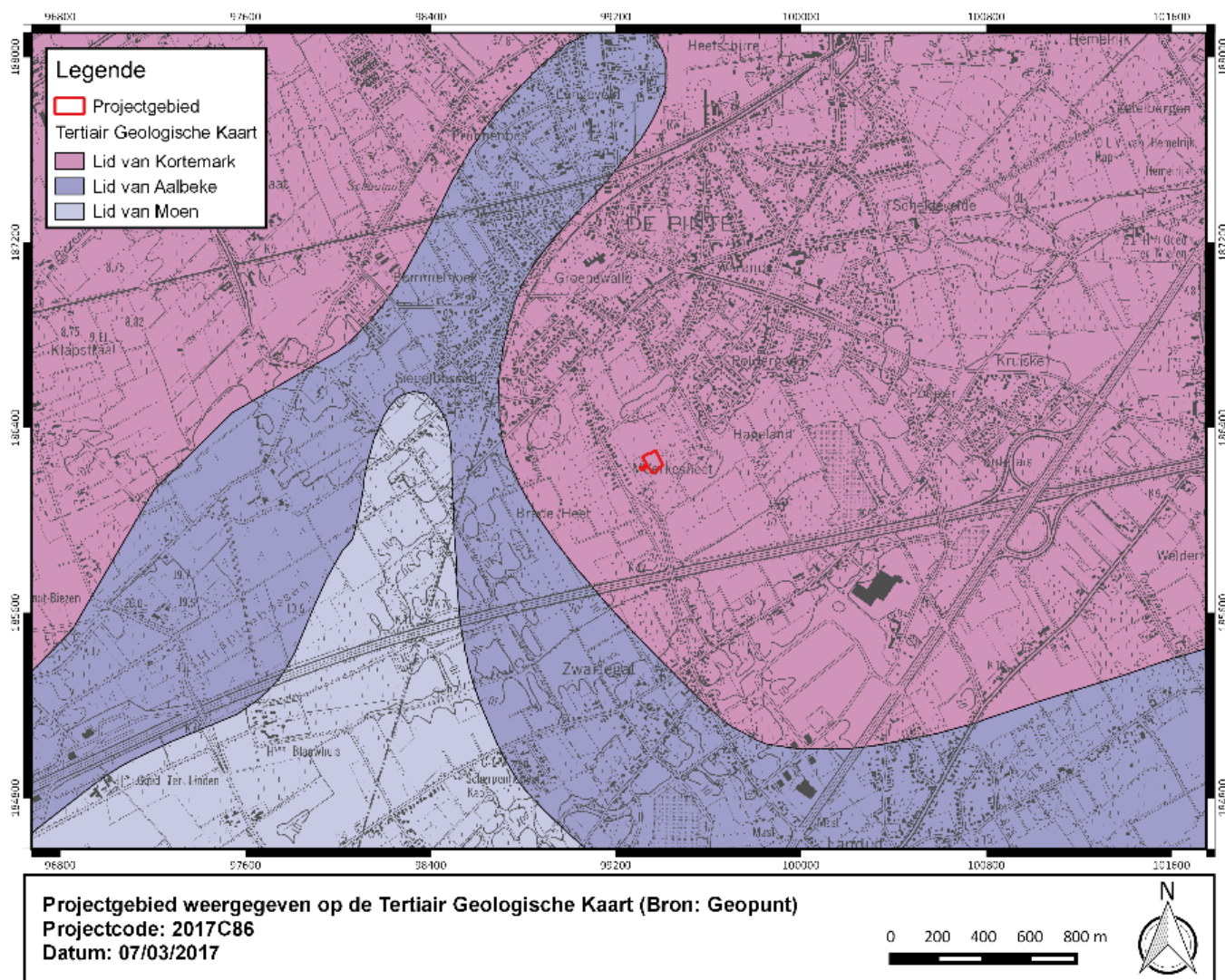
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de traditionele landschappenkaart (Bron: Geopunt)

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het Lid van Kortemark (Formatie van Tielt). De Formatie van Tielt bestaat uit een fijn zandig en zandig marien sediment.

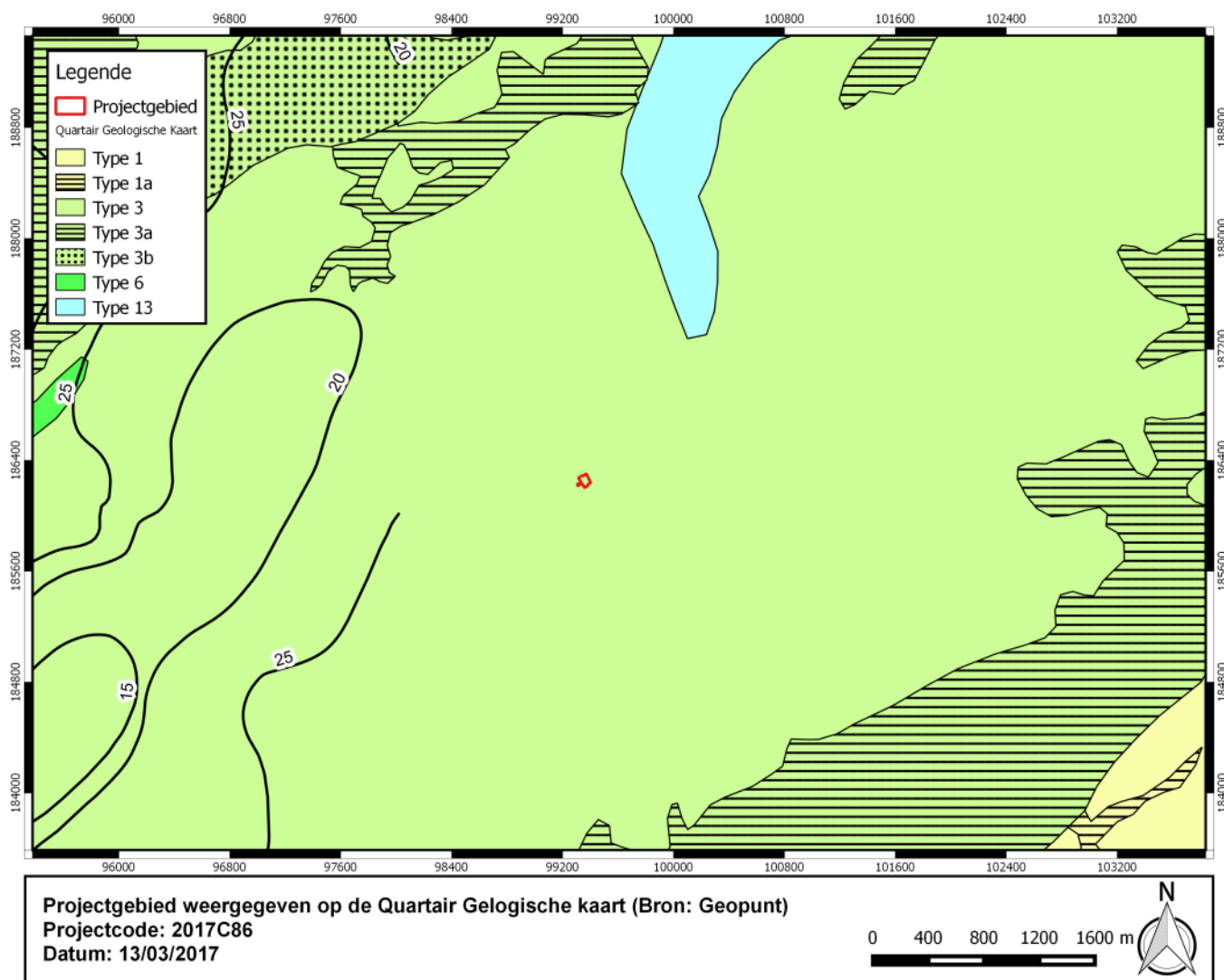
Het Lid van Kortemark bestaat uit horizontaal gelamineerd fijn zandig grof silt en kleiig-siltig zeer fijn zand. Het is afgezet in de overgangszone tussen de buitenkust en de open shelf.

Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een fluviatiele afzetting van het Eemiaan als basis gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holocene. Deze bestaat uit zand tot zandleem en kan hellingsafzettingen bevatten.

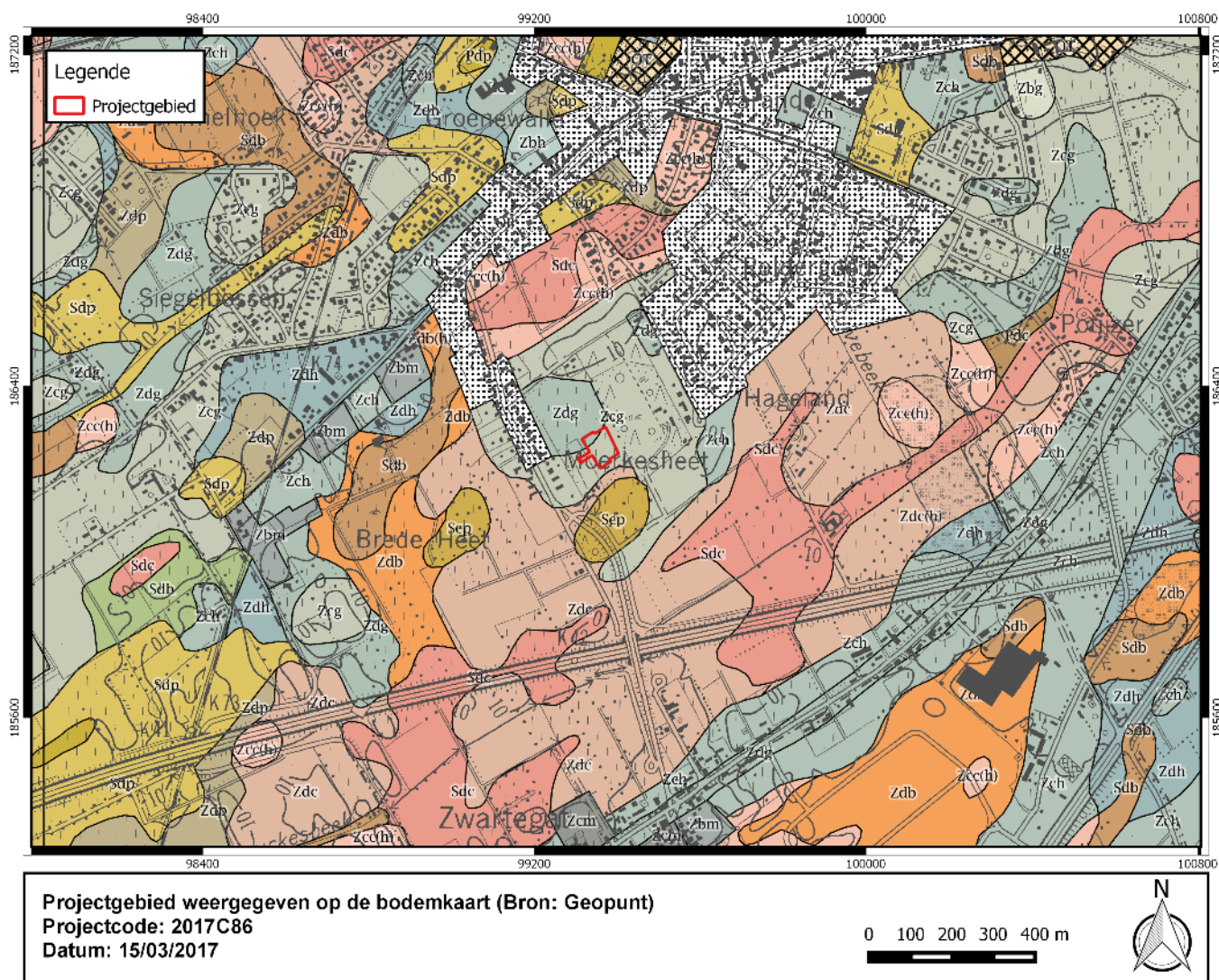
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

Het bodemtype **Zdg** is een matig natte zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. De Podzol B horizont is hier intact bewaard en is vaak verkit. Onder bos is een heterogene Ap horizont aanwezig. Op minder dan 60 cm beginnen roestverschijnselen en beginnen dus in de B2 horizont. Hierdoor zijn deze vaak moeilijk te zien.

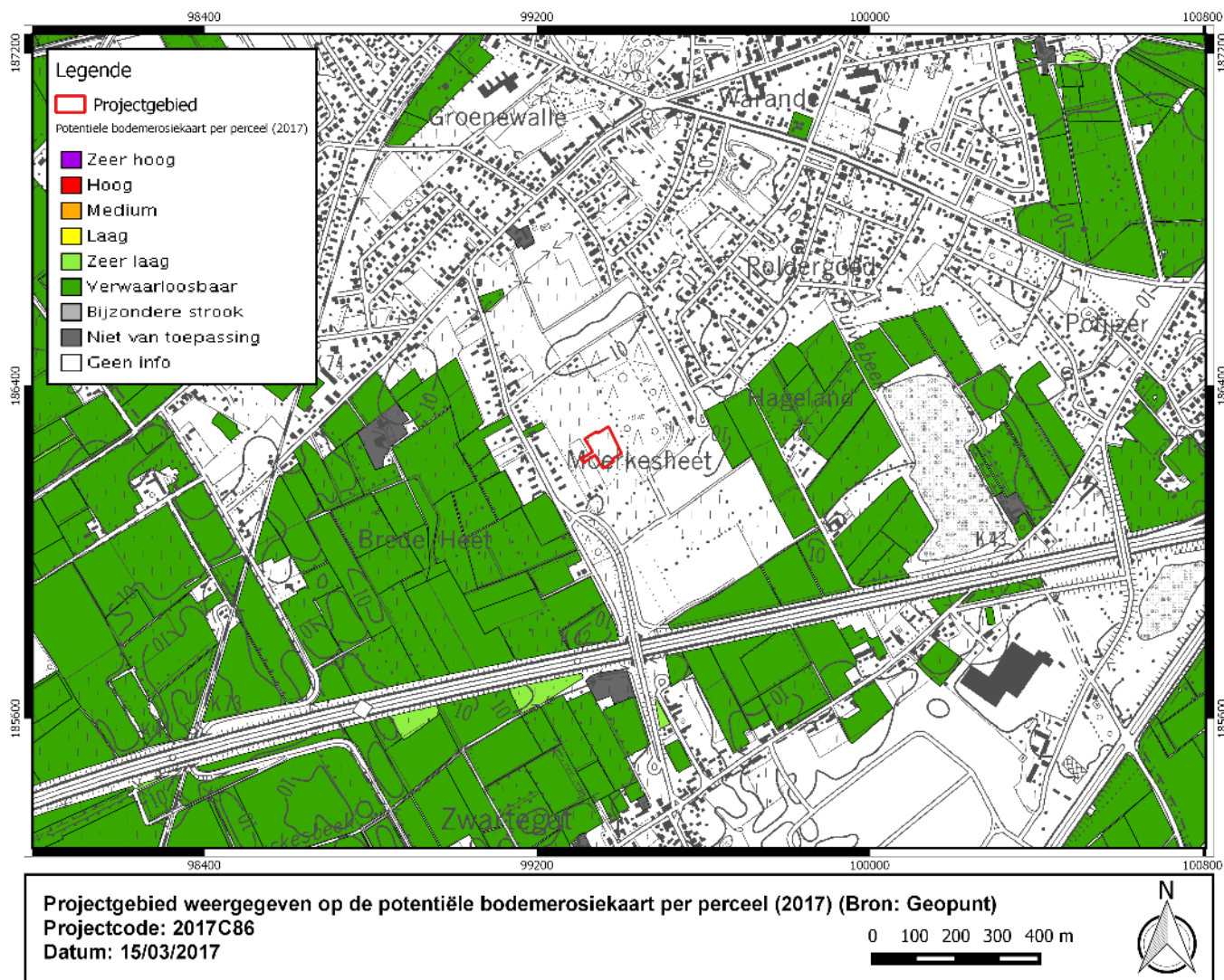
Het bodemtype **Zcg** is een matig droge zandbodem met duidelijke ijzer en/of humus B horizont. Dit is tevens een Podzol met gleyverschijnselen tussen 60 en 90 cm en zijn aanwezig onder de Podzol B. Het Podzol profiel blijft onaantast doordat de grondwatertaf deze nooit bereikt.

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de bodemkaart (bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

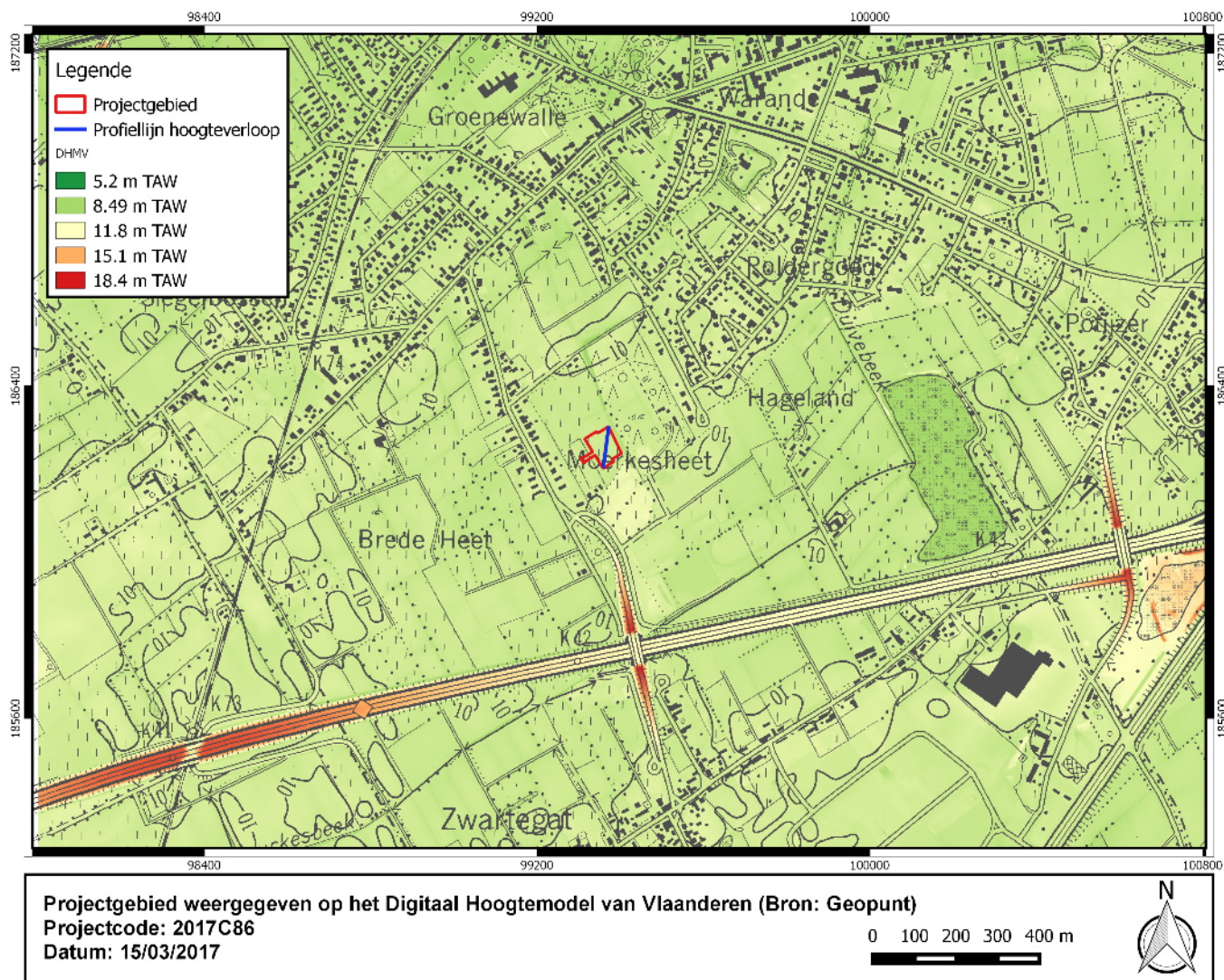
De potentiële bodemerosie is niet gekend van het projectgebied. Gezien de potentiële bodemerosie rondom het projectgebied verwaarloosbaar is, zal de potentiële bodemerosie van het projectgebied tevens verwaarloosbaar zijn.

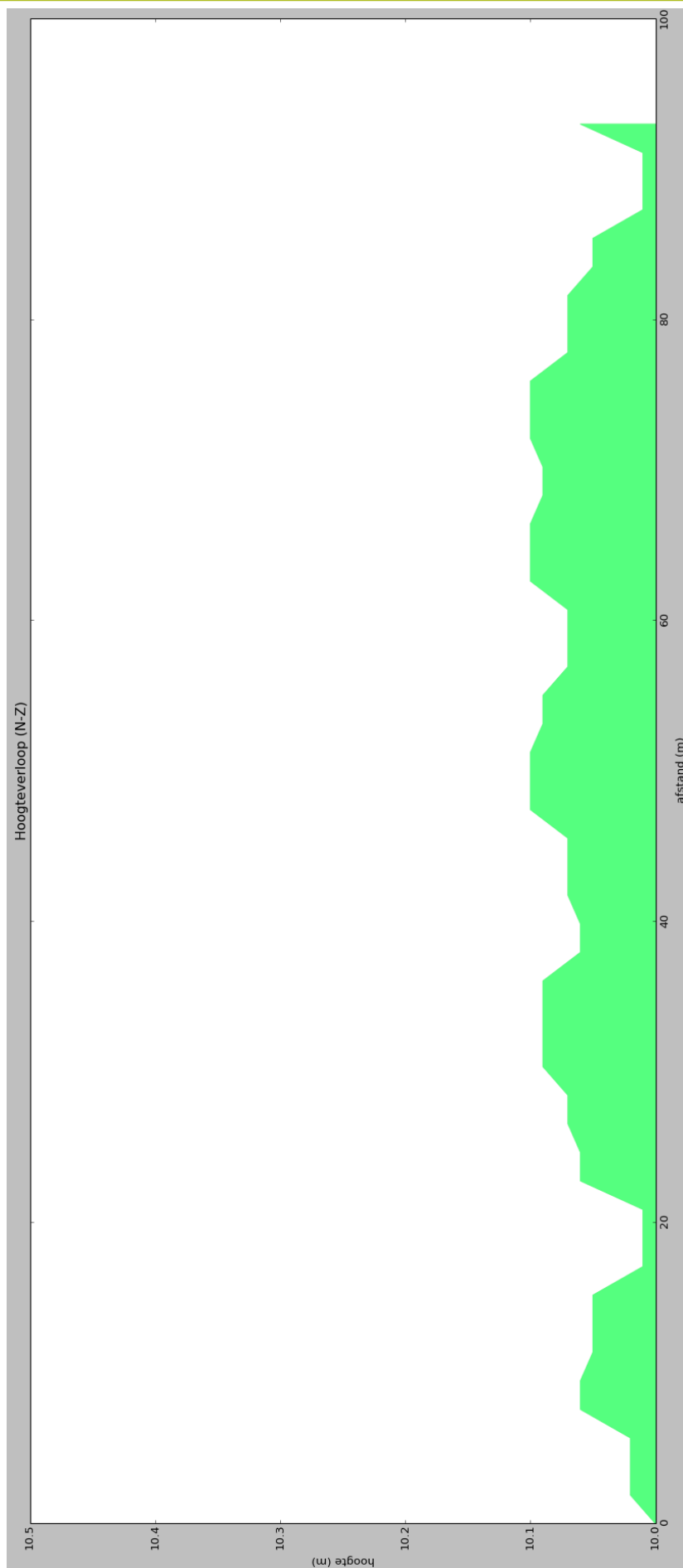
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel (2017) (Bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

Het projectgebied is gelegen in een vlak landschap. Het heeft duidelijke kenmerken van een oud alluviale vlakte. Het projectgebied bevindt zich op ca. 10 m TAW zoals het omliggende gebied. Het projectgebied kent geen hoogteverschillen en is volledig vlak.

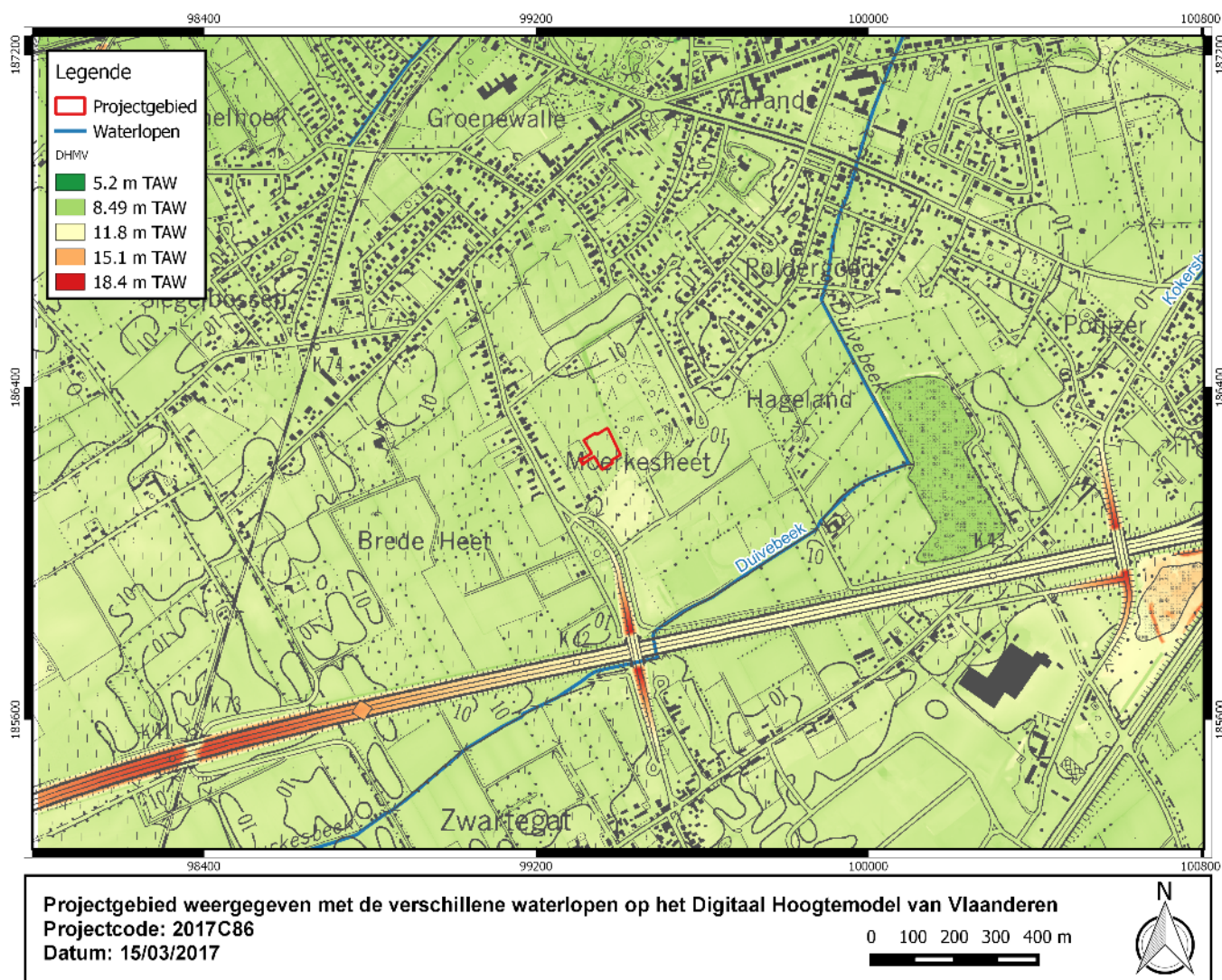
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

Figuur 11: Hoogteverloop van het projectgebied (van noord naar zuid) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het Liebekken (deelbekken: Benedenleie). Ten zuiden stroomt de Duivebeek.

Figuur 12: Projectgebied weergegeven met de verschillende waterlopen op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (bron: Geopunt).

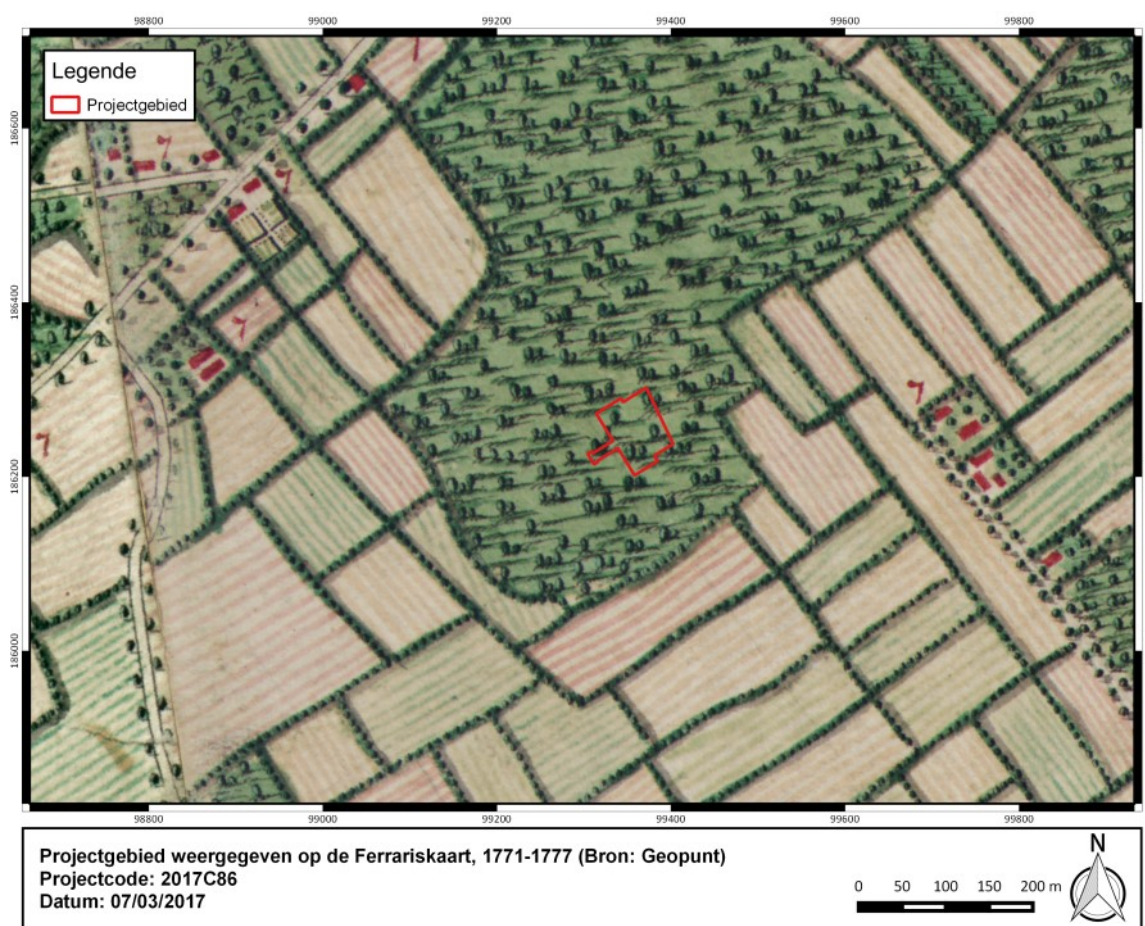
1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

De gemeente De Pinte werd opgericht in 1868. Voorheen was dit het zogenaamde gehucht Klein Nazareth van Nazareth. De Pinte werd genoemd naar een oude herberg in de huidige Pintestraat. Het centrum van De Pinte was het centrum van Scheldeveld, een uitgestrekt heidegebied in het bezit van de Gentse Sint-Pietersabdij. Sinds de 13de eeuw was er een ontginningshoeve ten oosten van de huidige dorpskern. Dit groeide pas eind 18de eeuw uit tot een systematisch ontginningsgebied met stervormig aangelegde dreven, de zogenaamde 'Zeven Dreven'. Eind 19de eeuw vestigen de eerste tuinbouwbedrijven zich hier, die een belangrijk onderdeel van de plaatselijk economie en grondgebruik vertegenwoordigen.¹

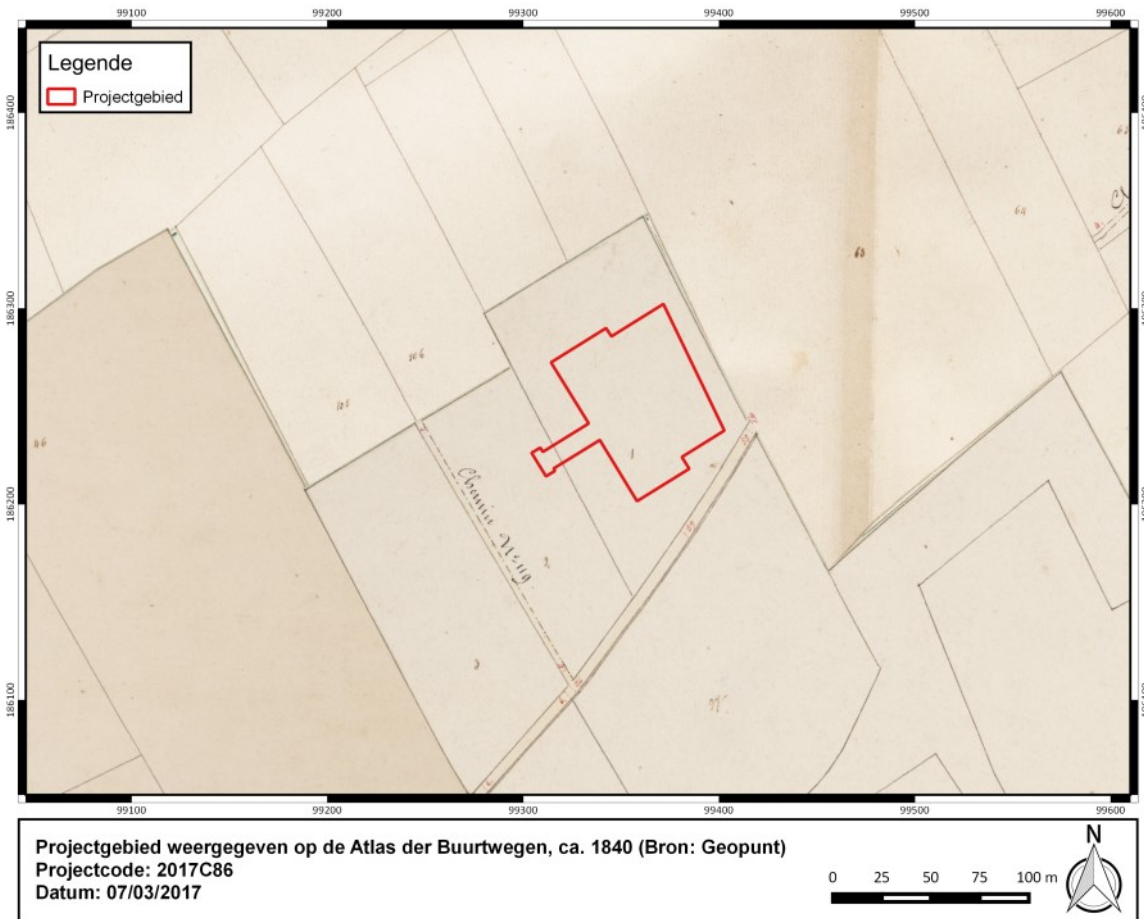
1.3.3.1.2 Historische kaarten

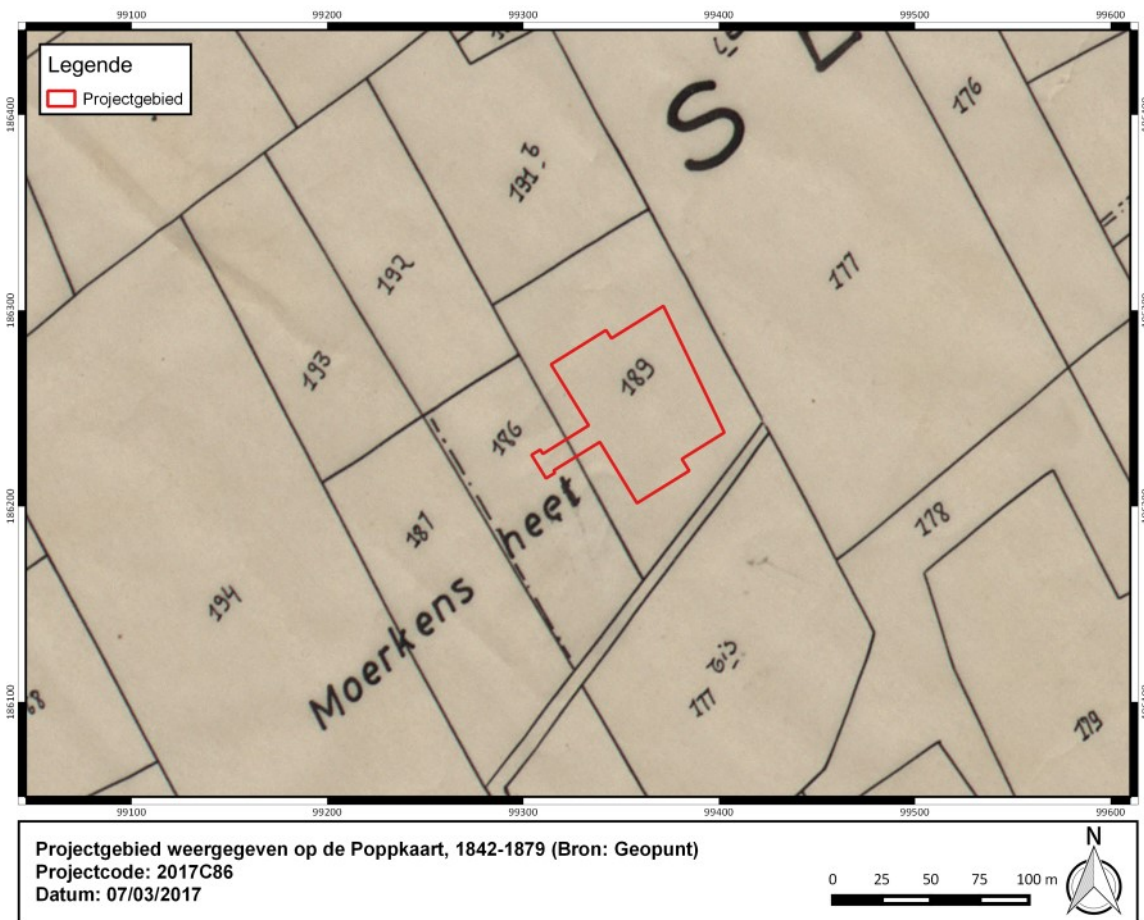
Figuur 13: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt)

Op de Ferrariskaart is duidelijk te zien dat het onderzoeksterrein volledig bestaat uit bosgebied. Er is verspreide bebouwing waarneembaar in de omgeving van het onderzoeksterrein. De Ferrariskaart weerspiegelt het rurale karakter van de regio in de tweede helft van de 18de eeuw.

¹ Inventaris Onroerend Erfgoed

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op de Atlas der Buurtwegen, ca. 1840 (Bron: Geopunt)

Figuur 15: Projectgebied weergegeven op de Poppkaart, 1842-1879 (Bron: Geopunt)

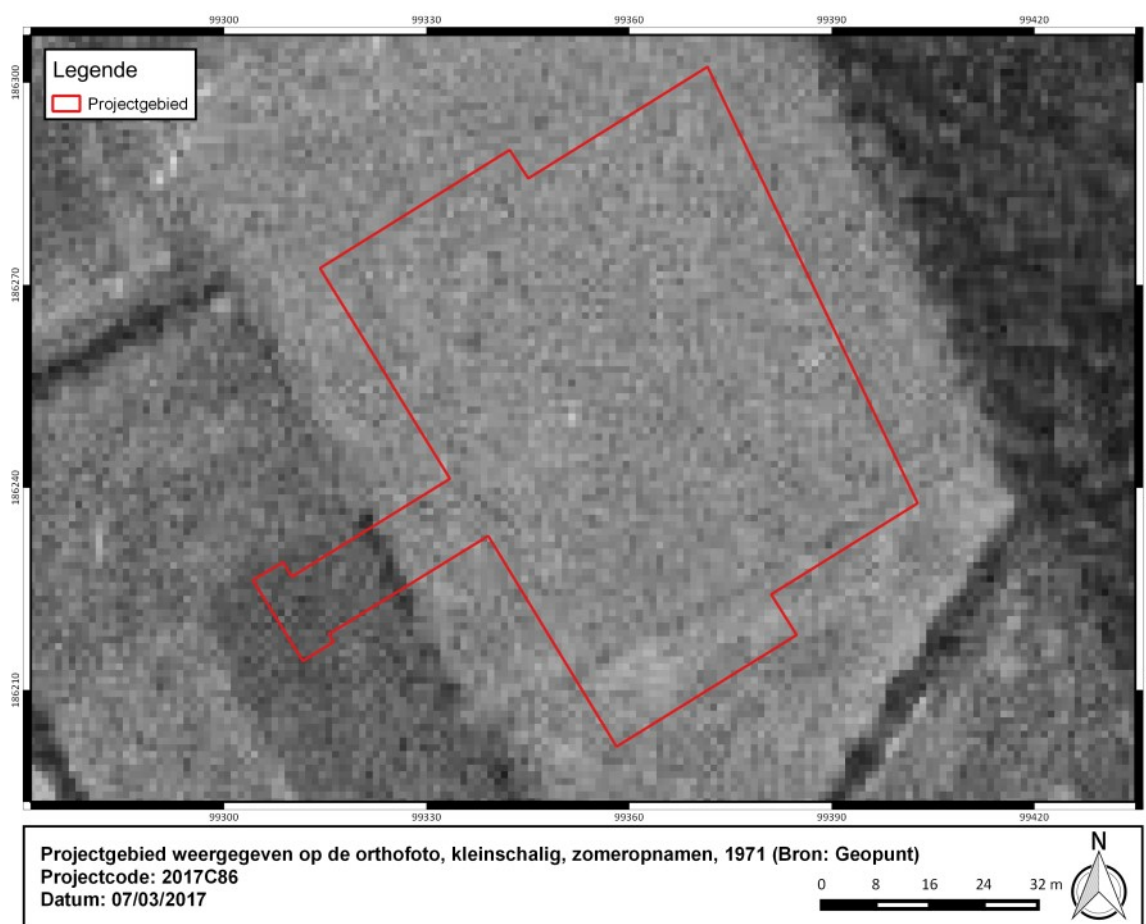
De Atlas der Buurtwegen vertoont geen bebouwing binnen het onderzoeksterrein. Ten zuiden van de planlocatie loopt een weg. De Popp-kaart vertoont een gelijk beeld. Op de Popp-kaart is tevens te zien dat het projectgebied zich situeert binnen 'Moerkens heet'.

Tabel 3: Overzicht van de historische situatie van de historische kaarten.

Bron	Jaartal	Historische Situatie
Kaart van Ferraris	1771-1777	Bosgebied
Atlas der Buurtwegen	1843-1845	Geen bebouwing
Popp Kadasterkaarten	1842-1879	Geen bebouwing

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

Er is weinig evolutie tussen de orthofoto van 1971 en deze van 2015. Het onderzoeksterrein bestaat volledig uit grasland. Doorheen het westelijk deel van het onderzoeksterrein loopt tot de orthofoto van 2015 een fijne weg. De orthofoto van 2015 toont werkzaamheden in de omgeving van de planlocatie. In het zuidelijk en westelijk deel is er duidelijk aarde waarneembaar. Vanaf de orthofoto van 2015 is er in het uiterst westelijk deel een weg gelegen.

Figuur 16: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt)

Figuur 17: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt)

Figuur 18: projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt)

Figuur 19: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt)

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2015 (Bron: Geopunt)

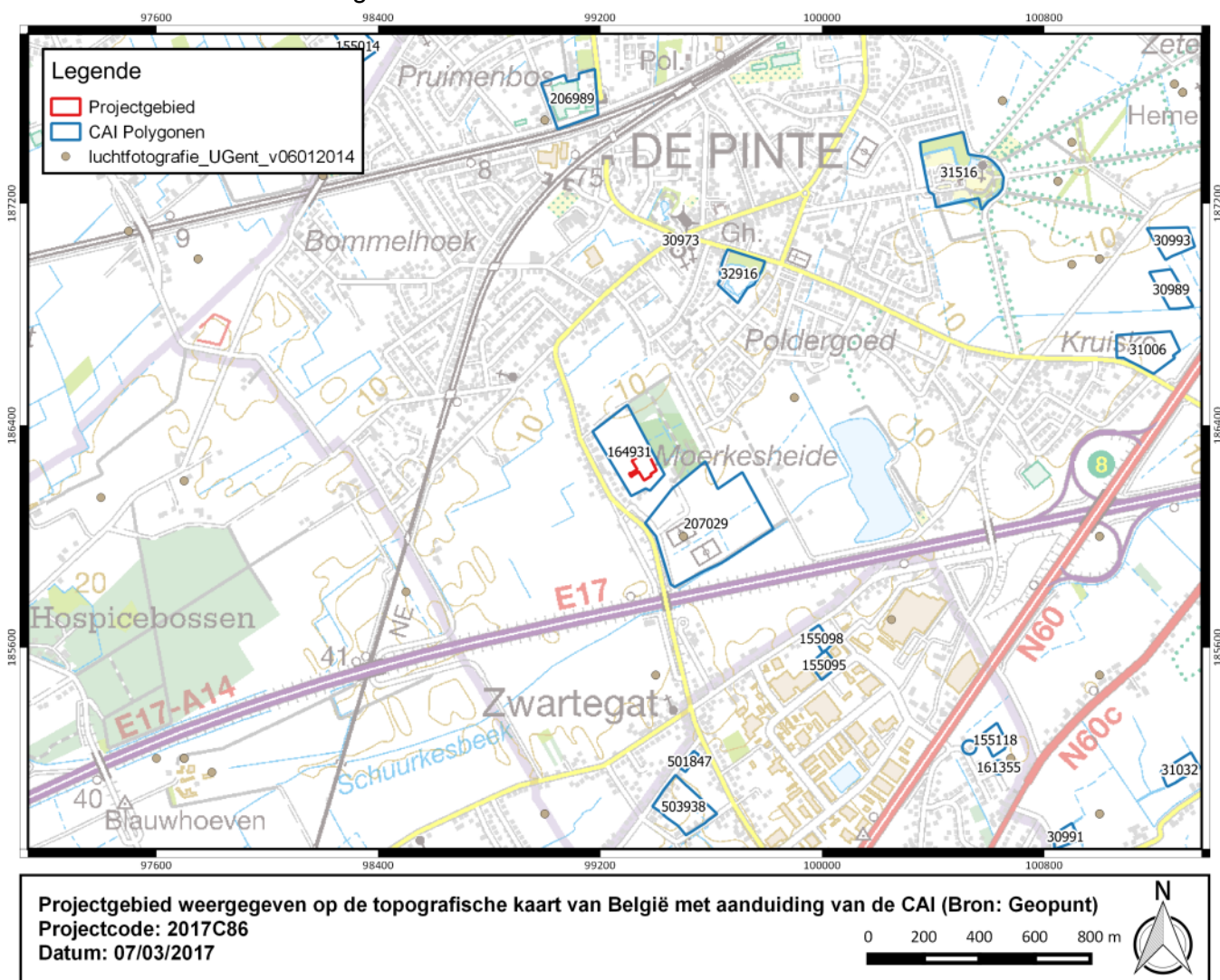
Figuur 21: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt)

Figuur 22: Huidige toestand van het terrein

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 23: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt)

Tabel 4: Overzicht van de aanwezige CAI.

CAI nummer	Omschrijving
30973	Indicator; NK: 150 meter 18 ^{de} eeuw: Pastorij: enkel funderingen, opgericht in 1794 afgebroken in 1860 Van Twembeke, J. 1991: Over het ontstaan van de parochie De Pinte. Heemkring Scheldeveld, Jaarboek 20, pp. 85-106.
30989	Veldprospectie (1984); NK: 15 meter Steentijd: kling met gebruikssporen, werktuig met klop- en pletsporen, afslagen. Bron: Tielemans, P.1986: Archeologisch onderzoek in de gemeente Zevegem: prospectie – analyse – synthese, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.

CAI nummer	Omschrijving
30991	Veldprospectie (1985); NK: 15 meter 18de eeuw: alleenstaande site met walgracht – nauwelijks verandering door de eeuwen heen (op basis van cartografische bronnen) – scherven gerecupereerd (laat reducerend gebakken aardewerk) Bron: Tielemans, P.1986: Archeologisch onderzoek in de gemeente Zevegem: prospectie – analyse – synthese, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
30993	Veldprospectie (1985); NK: 15 meter Steentijd: kern met verscheidene slagrichtingen, geretoucheerde cortikale afslag, geretoucheerde afslag, werktuig met klosporen. Bron: Tielemans, P.1986. Archeologisch onderzoek in de gemeente Zevegem: prospectie – analyse – synthese. Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
31006	Veldprospectie (1985); NK: 15 meter Steentijd: fragment van een gepolijste bijl, corticale afslag met geretoucheerde boord, fragment van een kling met geretoucheerde boord, geretoucheerde afslag, kern, werktuig met plet- en klosporen, werktuig met pletsporen, afslag met verbrijzelde boord, microklingen, afslagen Bron: Tielemans, P.1986: Archeologisch onderzoek in de gemeente Zevegem: prospectie – analyse – synthese, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
31032	Veldprospectie (1985); boring (1986); NK: 150 meter 18de eeuw: veel baksteenpuin en kalkmortel met enkele volledige bakstenen vermengd – bij boringen: op plaats gebouw op Ferraris ondiepe bouwvoor volledig verstoord met baksteenpuin – oxiderend gebakken aardewerk- grachtdepressies, enkel zuidoostelijke gracht gevuld met water: morfologie laat site met walgracht vermoeden. Bron: Tielemans, P.1986: Archeologisch onderzoek in de gemeente Zevegem: prospectie – analyse – synthese, onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Gent.
31516	Indicator; NK: 15 meter Vroege middeleeuwen: Abdijhoeve behorend tot de Sint-Pietersabdij te Gent, door latere verbouwingen kreeg het de allure van een kasteel. Pas eind 13de eeuw uitgegroeid tot belangrijk domein met centraal gelegen landhuis. Bron: De Potter, F. en Broeckaert, J. 1973: Geschiedenis van De Pinte. Jaarboek Scheldeveld IV, pp.7-26.
32916	Indicator; NK: 15 meter Middeleeuwen: site met walgracht – oudste vermelding in 1359. Van Twembeke, J. 1991: Over het ontstaan van de parochie De Pinte. Heemkring Scheldeveld, Jaarboek 20, pp. 85-106.
155095	Veldprospectie (1980); NK: 15 meter

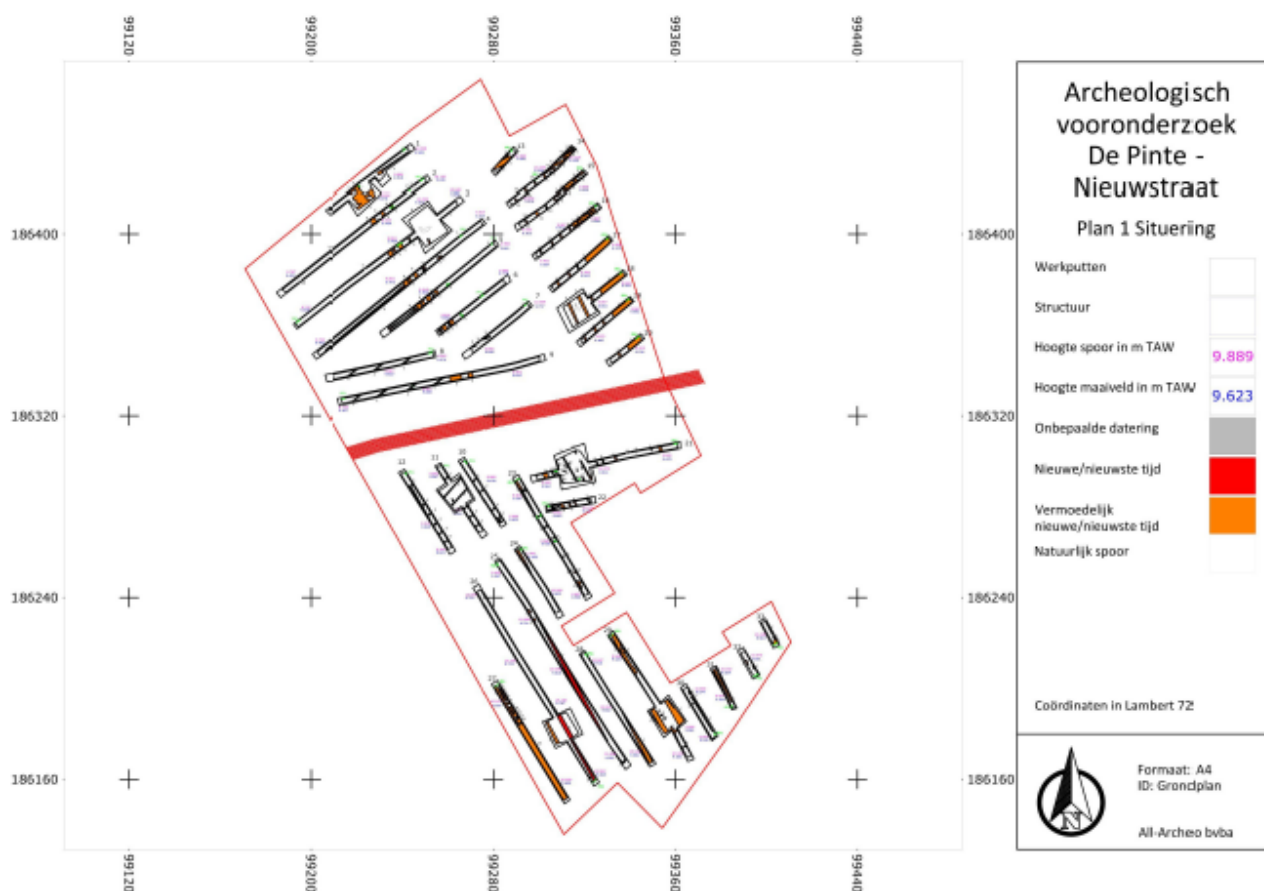
CAI nummer	Omschrijving
	Steentijd: afslagstuk met gebruikssporen, 2 fragmenten onbewerkte silex Bron: Bauters, L. 1985. Eke. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Band IV.
155098	Veldprospectie (1981); NK: 15 meter Steentijd: afslagstuk met gebruikssporen Bron: Bauters, L. 1985. Eke. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Band IV.
155118	Veldprospectie (1980); NK: 15 meter Steentijd: gekerfde afslag Bron: Bauters, L. 1985. Eke. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Band IV.
161355	Veldprospectie (2010); NK: 15 meter Late middeleeuwen: zilveren kleine denier of maille onder Gwijde I van Dampierre 1280-1305., Voorzijde: in een parelcirkel een wapenschild met klimmende leeuw naar links, omgeven door drie ringetjes elk tussen twee bolletjes – keerzijde: een lang leeg kruis, met in het midden een punt op de uiteinden bolletjes. Bron: Vondstmelding door Hendrik De Backer
164931	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter 18de eeuw: kuilen en greppels met een vrij hoge densiteit Bron: Reyns, N. Van der Kelen A. 2013: Archeologisch vooronderzoek De Pinte-Nieuwstraat (fase 2), Rapporten All-Archeo bvba, 189, Bornem.
206989	Mechanische prospectie (2013); NK: 15 meter Nieuwste tijd: kuilen en verstoringen. Bron: Van der Kelen, A. Cleda, B. Reyns, N. 2014: Archeologisch vooronderzoek De Pinte – Berkenlaan – Langevelddreef, Rapporten All-Archeo bvba 192, Bornem.
207029	Mechanische prospectie (2012); NK: 15 meter Nieuwe tijd: greppels Nieuwste tijd: greppels en afvalkuil Bron: De Smaele B., De Kreyger, F., Pieters, H., 2014: Archeologische prospectie met ingreep in de bodem. (proefsleuven) op de site 'Moerkensheide' te De Pinte (Oost-Vlaanderen), Adede Archeologisch Rapport 23, s.l.
501847	Veldprospectie (1981); NK: 15 meter Late middeleeuwen: reducerend gebakken aardewerk, oxiderend gebakken aardewerk, steengoed, mogelijk te linken met nabijgelegen site met walgracht. Bron: Bauters, L. 1985. Eke. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Band IV.

CAI nummer	Omschrijving
503938	Veldprospectie (1982); NK: 15 meter Onbepaalde datering: geen bouwsporen, enkel grachtsporen in L-vorm, geen materiaal aangetroffen bij prospectie. Bron: Bouters, L. 1985. Eke. Archeologische Inventaris Vlaanderen. Band IV.

EXTRA INFO CAI

Het onderzoeksterrein situeert zich binnen CAI-polygoon 164931. Bijgevolg werd het rapport opgevraagd van de desbetreffende mechanische prospectie. Het gaat om het rapport "Reyns, N., Van der Kelen, A. 2013: Archeologisch vooronderzoek De Pinte – Nieuwstraat (fase 2), Rapporten All-Archeo bvba 189, Bornem.

Situering onderzoeksterrein

Figuur 24: Proefsleuvenplan van het Archeologisch vooronderzoek De Pinte-Nieuwstraat (Bron: Reyns, N., Van Der Kelen, A., 2013, p.20.)

Figuur 24 toont duidelijk aan dat de contouren van het effectief onderzochte terrein niet overeenkomen met de contouren van de CAI-locatie. Het onderzoeksterrein die in deze nota wordt besproken maakt

aldus geen deel uit van de mechanische prospectie uitgevoerd in 2013. Desalniettemin dienen de resultaten van het gevoerde onderzoek geïntegreerd te worden binnen deze archeologienota, opdat een weloverwogen advies kan opgemaakt worden. Hierna volgt een beknopt overzicht van de resultaten van dit onderzoek.

Toegepaste methode

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt

- Parallele proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- De afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 meter;
- De minimale sleufbreedte was 2 meter.

Onderzochte oppervlakte:

- Aantal aangelegde werkputten: 33 = 4447 m²
- Aantal aangelegde kijkvenster: 8 = 1341 m²

Zie Figuur 24 voor een situering

Resultaten

Over het volledige terrein werden op regelmatige afstanden greppels aangetroffen met een noordwest-zuidoost oriëntatie of een noordoost-zuidwest oriëntatie. In de greppels waren enkele groepen te onderscheiden op basis van vulling en afmeting.

Waardering en Analyse:

Binnen het terrein werd een behoorlijk hoge densiteit aan sporen aangetroffen, gelijkmatig verdeeld over het terrein. Het betrof grotendeels antropogene sporen. Er werden geen grootschalige verstoorde zones aangetroffen en evenmin werd bewijs gezien van erosie of het afgraven van het terrein. De bodemopbouw is intact en lijkt enkel geroerd door ploegen ter hoogte van de akker. De aanwezige sporen waren goed bewaard, getuige hiervan is de wisselende bewaringsdiepte. De sporen maken deel uit van diverse structuren, vooral betrekking hebbende op de aanwezige greppels, waarvan het verloop over de diverse proefsleuven kon gevolgd worden. Bovendien maken de sporen deel uit van een grootschalig netwerk van greppels. Ook de kuilen vertonen een grote homogeniteit, vooral in het noordoosten, waar ze kunnen worden geïnterpreteerd als beddenbouw.

De sporen dateren uit de nieuwe of de nieuwste tijd. Er werden geen aanwijzingen voor oudere resten aangetroffen. Allicht wijzen sporen op de grootschalige ontginning of de verbouwing van bepaalde teelten. Er zijn geen indicaties voor bewoning of begraving. De greppels vormen een strak rechthoekig patroon wat niet kenmerkend is voor een erf of nederzetting. De aangetroffen resten sluiten qua datering aan bij enkele gekende archeologische waarden in de omgeving, die dateren uit de 18de eeuw. Door middel van het uitgevoerde vooronderzoek werden de verschillende archeologische waarden voldoende in kaart gebracht en geïnterpreteerd, waardoor verder archeologisch onderzoek weinig zinvol bleek. Er werd bijgevolg een vrijgave van het terrein geadviseerd.

1.4 Synthese

De Vlaamse Maatschappij voor Sociaal Wonen plant de realisatie van een verkaveling met 16 sociale wooneenheden in de wijk “Moerkensheide” in De Pinte (Oost-Vlaanderen). Het terrein ligt momenteel braak en is ca. 0,5ha groot. Gelet op de aard van de werken vormen ze een acute bedreiging met betrekking tot eventueel aanwezig, ondergronds erfgoed.

Landschappelijk gezien is gebied gelegen in de oude alluviale vlakte tussen Leie en Schelde. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer van Weichseliaan dekzand op fluviatiele afzettingen van het Eemiaan. Dit impliceert een verwachtingspatroon van klassieke sporenarcheologie, direct onder de bouwvoor. De bodemkaart van Vlaanderen geeft ter hoogte van het plangebied een bodem weer bestaand uit matig droog zand. Tegen de noordelijke grens van het plangebied is een strook matig nat zand weergegeven.

Historisch en cartografisch onderzoek tonen aan dat het terrein steeds een ruraal karakter heeft gehad. De beschikbare cartografische bronnen wijzen op een gebruik als bos/houtwinningsgebied en in recente jaren was het terrein in gebruik als grasland.

De omliggende terreinen vormden reeds het onderwerp van een proefsleuvenonderzoek in het najaar van 2013, in het kader van een groter verkavelingsproject. Het huidige projectgebied is toen niet geïnventariseerd (cf. Figuur 25). De terreininventarisatie, uitgevoerd door All-Archeo bvba, bracht hoofdzakelijk post-middeleeuwse en subrecente greppelsystemen aan het licht, evenals sporen van subrecent landgebruik. Van sporen uit oudere perioden wordt in het rapport geen melding gemaakt². Circa 100m ten zuidwesten van het plangebied werd in 2014 eveneens een mechanische prospectie uitgevoerd door ADEDE bvba. Ook dit onderzoek kaderde in de uitbreiding van woongebied. Hierbij wordt eveneens enkel melding gemaakt van post-middeleeuwse greppels en kuilen.

² Reyns N. & Van Der Keelen A., 2013, Archeologisch vooronderzoek De Pinte-Nieuwstraat (fase 2), All-Archeorapport 189

Figuur 25: situering van het proefsleuvenonderzoek uit 2013 door All Archeo.

Gekende archeologische indicatoren in de ruime omgeving betreffen in hoofdzaak cartografische indicatoren van (laat-)middeleeuwse entiteiten en een handvol opgeploegde steentijdartefacten, zonder nauwer tijds kader, gerecupereerd bij veldprospecties.

Concreet bestaat het verwachtingspatroon uit sporen direct onder de teelaarde. Onderzoek in de directe nabijheid heeft in hoofdzaak resten van het postmiddeleeuwse cultuurlandschap aan het licht gebracht. Oudere sporen vallen evenwel niet uit te sluiten.

De realisatie van de woningen en wegenis met nutsvoorzieningen vormt een acute bedreiging voor het relatief ondiepe archeologische niveau. Verder onderzoek is aangewezen om de eigenlijke impact van de werken op eventueel aanwezig erfgoed te evalueren.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Reyns N. & Van Der Keelen A., 2013, Archeologisch vooronderzoek De Pinte-Nieuwstraat (fase 2), All-Archeorapport 189

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2017C86
Onderwerp	De Pinte Moerkensheide
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	3
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	4
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Geplande werken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele landschappen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	13/03/2017

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/03/2017

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Bodemerosie / perceel
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	16/12/2016

Plannummer	10
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	DHMV
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	15/03/2017

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1777

Plannummer	13
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	14
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Atlas der Buurtwegen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Ca. 1840
Plannummer	15
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Popp-kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1842-1879

Plannummer	16
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	17
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990
Plannummer	18
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003
	1.
Plannummer	19
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	20
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2015
Plannummer	21
Type plan	Orthofoto

Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016
Plannummer	22
Type plan	Afbeelding
Onderwerp plan	Huidige toestand van het terrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	23
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	07/03/2017

Plannummer	24
Type plan	Grondplan
Onderwerp plan	Proefsleuvenplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2013
Plannummer	25
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Proefsleuven All-Archeo
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2016